



Bútorokról tömőren

Torjay Valter: *Jellegzetes ülőbútorok hazánkban a XIX. század közepétől az I. világháborúig*

FARKAS ZSUZSA

B. K. L. Kiadó, Szombathely, 2017, 96 oldal

Ritka tárgycsoportot tárgyaló kötet született „tájékoztató összefoglalás gyűjtők és kereskedők számára” alcímmel Szombathelyen. A főleg Vas megyei kutatásokra alapozott tanulmány az ülőbútorok történetét tárja eléink a historizmus és a szecesszió időszakából. A szerző speciális érdeklődéséről már olvashattunk 2006-ban az Acta Savariensia-sorozat részeként megjelent kötetben (*Bútorok, lakások, asztalosok a békeidőkben: a polgári ebédlőentériőr a századforduló Szombathelyén*). 2008-ban a Vasi Szemlében a Knebel Ferenc fényképein jelenlévő műtermi berendezések nyomába eredt. Kötetének első, általános része a historizmus stílushullámainak ismerteti hazánk bútorművességében. A technika és a háttérpar, majd a mintakönyvek jelölik ki tárgyának helyét.

Két alapvető egységre tagolja az általában csak székeknek nevezett tárgycsoportot: az ebédlőben és a szalonban használatos alkalmatosságok időrendben haladva sorakoznak fel. A historikus bútorművességben

megjelenő specifikumok a különféle neostílusokban ismerhetők fel. A század második felében a megvalósításban, a díszítésben is felismerhető a korszak eklektikája a neoreneszánsz, a neobarokk, a neorokokó jegyek által. A sajátosságokat (szerkezet, díszek) sok részlet felmutatásával mutatja meg a szerző. Az időrendi tagolás végén a szecesszió áll, melynek közkedvelt hajlított bútorait nem tárgyalja, hiszen Vadas József és mások ezek elemzését, illetve magyarországi történetét már megírták.

A választott időszakot (1840–1914) a fénykép terjedése, a műtermi bútorok meghatározása is motiválta. Ezért érdekes számunkra, hogy címlapként egy Munkácsy Mihályt és feleségét ábrázoló fényképet választott, melyen a fiatal művész ifjú nejevel látható Borsos József műtermében 1874-ben. Egy asztalszerű, díszes lábazatú konzolon ül, felesége mellette áll. Munkácsy nagyon „laza” a gép előtt, hiszen egyik lábára támaszkodik, kezét nadrágzsebébe téve oldalra kinéz a

képből. A pár mellett balra látható egy különleges szék, amelyhez hasonlót fedezett fel a szerző Szombathelyen. A széket többféle kivitelben gyártották, a Munkácsy mellett látható darab aranyozott, a szombathelyi példány pedig fekete színű volt aranyozott spiáter öntvénydíszsel. Ezek az elegáns bútorok feltehetően Bécsben készültek. A kötet arra a nagy hiányra is rámutat, hogy mennyire keveset tudunk a polgári réteg otthonának berendezéséről a 19. század második felében. Torjay Valter írása felhívja a figyelmet arra is, hogy most még gyűjthető, megmenthető darabokat lehet találni. Ez a személyes kiindulópont teszi érdekesebbé a kötetet egy átlagos történeti ismertetőnél.

Töménységre törekedett olyan tanulmányt igyekező írni, mint amilyenek a száz évvel ezelőtti tankönyvek voltak – vallotta a szerző a vele készített interjúban. A kiadó a sikernek köszönhetően már a következő összeállítást tervezi, amelyben még több historikus bútortípust fognak bemutatni.